

INTENT D'APROPAMENT A JOSEPH LOSEY

Enric ROIG

Malgrat ésser conegut actualment només com home de cinema, la seva carrera artística és força complexa. Això fa que no se'l pugui catalogar dins d'uns corrents determinats, siguin d'època, d'escola o de nacionalitat. Potser si alguna comparació admet és amb Orson Welles, i amb aquest per paral·lelisme, no pas per similitud d'estil. A part del fet anecdòtic d'haver nascut al mateix estat (Wisconsin), —amb la qual cosa no pretenem definir res, com és natural—, tenen en comú una llarga experiència teatral i radiofònica que influeixen llurs estils cinematogràfics, malgrat que llurs escoles teatrals siguin diferents, car mentre Welles és especialista en teatre clàssic, Shakespeare sobretot, Losey està influenciat fonamentalment per Brecht i per Piscator.

L'experiència teatral de Losey és vasta i complexa: director i actor de teatre ja durant els seus estudis de medicina, deixa aquests estudis i es matricula a Harvard per la carrera de lletres, que tampoc no acaba. Actua a l'Agrupació de teatre "47 Workshop" d'aquesta Universitat i exerceix de crític literari i teatral a diverses publicacions.

Estudia teatre a Europa (Anglaterra, Alemanya, Suècia, Finlàndia i Rússia. Es deixeble de Mayerhold, mestre també d'un dels més importants

directors i teòrics del cinema: Sergei Eisenstein). Treballa un any amb Bertold Brecht, per al muntatge de la seva obra "Galileo Galilei" als EE. UU.

Entra al cinema ja amb l'experiència d'haver supervisat uns 40 documentals per a la Fundació Rockefeller i algun curtmetratge que havia fet pel seu compte.

Així ens trobem que el seu primer llargmetratge, "The boy with the green hair" ("El noi dels cabells verds"), no sembla pas una obra de principiant, sinó que és ja una obra madura, perfectament construïda, plena de sentit poètic i ideològic (és una obra antiracista i antibel·licista). Losey ens demostra que domina la tècnica cinematogràfica, la direcció d'actors i també la tècnica del color, en aquells temps (1948), encara no gaire perfeccionada.

La problemàtica de Losey és conseqüència de la seva postura ideològica: "...Penso, o sento, per a ésser més exacte, que prendre partit pel progrés, així com pel que en diem honestat, és l'únic camí possible de les persones conscients... I també penso que aquesta actitud no ha d'ésser forçosament heroica, tenint en compte que em sembla l'únic camí possible per a l'home".

En aquesta època Losey és un intel·lectual liberal, universalista, i el seu cinema és majoritari, assequible, i expressa la seva creença en la igualtat i llibertat de les persones i en la justícia. L'ha influenciat en gran manera la doctrina "New deal" roosveltiana.

La mateixa problemàtica es dona a la seva segona pel·lícula "The lawless"; sense l'estil simbòlic d'"El noi dels cabells verds", és una directa definició antiracista situada en una història d'immigrants mexicans que viuen a Califòrnia.

Arriba l'any 1951, amb la famosa "Caça de bruixes", promoguda pel senador Mc. Carty. Losey està rodant a Itàlia "Stranger on the prow", quan és denunciat al Comitè d'activitats antiamericanes. No es presenta a judici, i no pot tornar a treballar als EE. UU. Aquesta data és una fita en la carrera cinematogràfica i en la vida de Losey. Se'n va a viure a Anglaterra, i es converteix en un intel·lectual separat del poble. Les seves pel·lícules deixen d'ésser directes i es tornen hermètiques, difícils i entenedores només

CINEMA

per a minories. Continua, però, la seva lluita en defensa de la llibertat artística. Es converteix en un intel·lectual solitari, i la seva visió del món és més freda.

La influència de Brecht a l'obra de Losey és remarcable. Es un narrador cerebral, distanciat, no juga mai amb l'emotivitat de l'espectador. Manifesta fer-se seu un postulat fonamental de Brecht: "En el moment en què l'emoció atura el curs del pensament del públic en un espectacle, cal considerar-ne la posta en escena com a fallida".

Losey té una manera pròpia de presentar la vida a la pantalla. Així com en molts drames americans el personatge és el que crea l'ambient, i així com en Antonioni l'ambient és el que condiciona i defineix els personatges, per a Losey el personatge i el context són una sola cosa. En això participa també de la idea de Brecht quan diu: "Hi ha una veritat profunda i individual, però és la resultant d'un enfrontament en un context i una realitat socials".

El decorat, el lloc on es realitza l'acció, té, doncs, per a Losey, una importància essencial. Es una part de la definició del personatge. L'ambient està pensat al màxim, i la realització de la pel·lícula calculada fins a l'últim detall. En quasi totes les fitxes dels films de Losey apareix un col·laborador, no gens usual en els altres directors, anomenat "pre-designing", la tasca del qual és, un cop acabat el guió, prendre nota de les idees del director per a confeccionar una espècie de muntatge previ en forma de notes, sobre el paper, on es pot imaginar ja la forma que tindrà la pel·lícula (la posició dels actors, la situació del mobiliari, l'angle de presa, etc.). Això, per altra part, fa que el rodatge de les seves pel·lícules sigui molt ràpid (moltes s'han rodat en menys d'un mes).

El tema central de les pel·lícules de Losey és sempre l'Home. Ja hem parlat de la seva condició d'intel·lectual humanista. L'extremada atenció amb què té cura de l'ambient que el rodeja fa que realitzi una anàlisi profunda de les circumstàncies del món real on vivim ("The servant" analitza d'una manera corrosiva la decadència de la societat de classes, a través de les relacions entre amo i servent; "La clau de l'enigma", ens presenta, sota una faula policíaca, una moral dels sentiments en estat de crisi i descomposició; "Accident", la crisi personal

d'un professor universitari). També la problemàtica humana, vista a nivell universal, ha motivat alguns films: "El noi dels cabells verds", del qual ja hem parlat, o bé "The damned" ("Els condemnats"), on, servint-se altra vegada d'una faula al·legòrica, ens presenta el cas d'uns nens, esclaus d'una organització científica secreta, per la qual són preparats, al preu de desnaturalitzar-los, per a una hipotètica supervivència en cas de guerra atòmica.

(1) Ext. d'un article de Losey a Films and Filming. N. Cine, n.º 31.

Bibliografia: Julio C. Acerete. "Presentación de Joseph Losey", N. Cine, n.º 31. "Dictionnaire des films", de Georges Sadoul (Editions du Seuil) "Dictionnaire des cineastes", de Georges Sadoul, (Editions du Seuil). "Enciclopedia del Cine". Ed. Labor.

Claudi Arnavat

LA DESMITIFICACIO